

Дабіжа Л. П. Розвивати творчий потенціал / Л. П. Дабіжа // Дошкільне виховання. – 2002. – №11. – С. 10-11.

Автор

Дабіжа Л. П.

Дабіжа Л. П.

Dabizha L. P.

Назва

Розвивати творчий потенціал.

Развивать творческий потенциал.

Develop creativity.

Ключові слова

творчий потенціал, образотворча діяльність, дивергентне мислення, творча уява.

творческий потенциал, изобразительная деятельность, дивергентное мышление, творческое воображение.

creative potential, fine arts, divergent thinking, creative imagination.

Анотація

У статті розглядається роль художніх засобів самовираження в процесі адаптації дитини до зовнішнього світу. Пропонується система художньо-творчих завдань, що сприяють розвитку творчого потенціалу дошкільнят в процесі занять образотворчою діяльністю.

В статье рассматривается роль художественных средств самовыражения в процессе адаптации ребенка к внешнему миру. Предлагается система художественно-творческих заданий, способствующих развитию творческого потенциала дошкольников в процессе занятий изобразительной деятельностью.

The article analyzes role of artistic means of expression in the process of child's adaptation to the outside world. The system of artistic and creative tasks

that promote development of creative potential of preschool children in the process of engaging in fine arts is being offered

Не володіючи достатньою мірою навичками читання, письма, усного мовлення, малі діти, як правило, віддають перевагу художнім засобам самовираження. Вони є для них одночасно і засобами адаптації до зовнішнього світу, і засобами спілкування з довкіллям. Саме тому розвиток творчих здібностей дітей засобами образотворчого мистецтва є процесом природним та високоефективним. Залучаючи малюків до художньо-практичної діяльності, педагог реалізує не тільки завдання художнього виховання, а й більш глобальні – розвиває інтелектуально-творчий потенціал дитини.

Художньо-творчі завдання, які варто пропонувати дітям у процесі занять образотворчою діяльністю, можна поділити на кілька груп.

1. Завдання на розвиток дивергентного мислення

Даний тип мислення тісно пов'язаний з уявою і є засобом народження великої кількості різноманітних і оригінальних ідей.

Дивергентне завдання – це задача, яка передбачає, що на одне поставлене в ній запитання може бути декілька правильних відповідей. Цей тип мислення однозначно кваліфікується як творчий.

В ході виконання завдань дивергентного типу у дітей розвиваються такі здібності, як оригінальність, комбінаторність, гнучкість мислення, як-от:

1. Як із відомого “склеїти” невідоме. Виконання даного завдання базується на використанні такого прийому як “аглотинація” (від грецького) – склеювання. Суть його полягає у тому, що крупні частини різноманітних об'єктів з'єднуються “склеюються” разом. Таким чином утворюється новий об'єкт з новими, раніше невідомими, незвичними якостями, наприклад:

а) з'єднуючи частини різних тварин, “сконструйте” нову, неіснуючу тварину з незвичайними якостями. Намалюйте цю тварину, дайте їй назву;

б) за тим же принципом створіть транспортний засіб, предмет посуду, меблів.

2. Вчимося будувати у природі. Виконання даних художньо-творчих завдань базується на використанні прийомів біоархітектури та біоніки. Їх суть полягає у тому, що потрібно створити різного роду архітектурні чи технічні конструкції, які схожі за своїми естетичними якостями та конструктивними можливостями з природними, наприклад:

а) роздивіться шишку хвойного дерева (луску риби) і спробуйте знайти, в яких творах архітектури використовувався даний естетичний прийом;

б) підберіть фотографії будинків, на особливості архітектури яких вплинув пейзаж. Намалуйте (чи сконструюйте із паперу) будинок, який би ви побудували б на березі моря, в пустелі, у горах, на рівнині;

в) віднайдіть технічні об'єкти, створюючи які людина скористалась аналогіями з живою природою;

г) сконструюйте (намалуйте) автомобіль (літак, вертоліт, пароплав і т.п.), що схожий на “жука-сонечко”, “щуку”, “їжака” та ін.

II. Завдання на розвиток творчої уяви

Творча уява – це психічний процес створення нових образів, предметів, ситуацій часто шляхом комбінування елементів попереднього досвіду.

Завдання, що об'єднані в цій групі, близькі за змістом до попередніх (дивергентних задач). Відрізняються вони тим, що орієнтовані на більш широке коло проблем, пов'язаних з ефективним здійсненням творчої діяльності в найрізноманітніших областях.

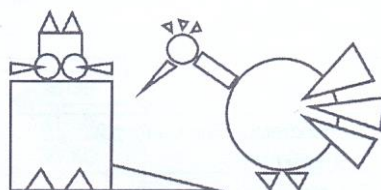
У ході виконання цих завдань формуються: легкість генерування ідей, здатність до емпатії, вміння асимілювати інформацію, здатність до передбачення, як-от:

а) погляньте навколо – на що схожі хмарки, падаючі тіні, кущі, квіти тощо;

б) розгляньте зображення на картках і скажіть, на що вони схожі:

в) складіть як можна більше найрізноманітніших силуетів із геометричних фігур, що вирізані із картону (пластмаси);

г) домалюй елементи до кружечків (трикутників, квадратів) так, щоб вийшло зображення предметів, об'єктів;

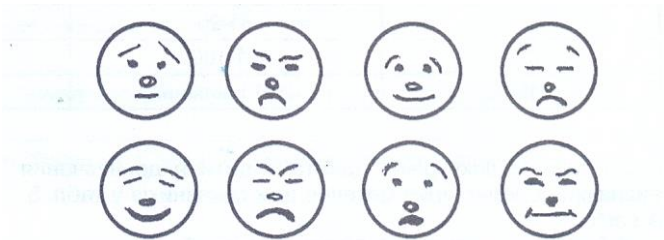

д) виконайте кольорову монотипію (для цього на аркуш паперу пензлем хаотично нанесіть краплини різнокольорової акварелі. Зверху накрийте їх іншим аркушем, притисніть. Роз'єднайте папір). Уважно розгляньте химерні малюнки. Спробуйте віднайти у переплетінні ліній та плям когось чи щось. Домалюйте необхідні деталі, аби зображення стало впізнаваним.

III. Завдання на розвиток сприймання та просторової уяви

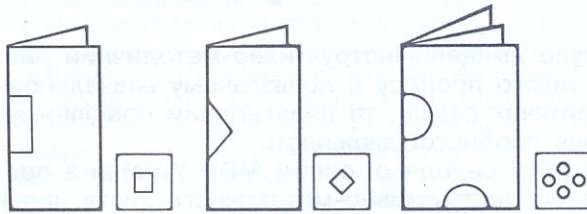
Сприймання та просторова уява – необхідні етапи пізнання, які тісно пов'язані з мисленням, пам'яттю. Завдання цієї групи орієнтовані на формування і розвиток сприймання предметів, рухів, простору тощо. В ході виконання цих завдань розвивається взаємозв'язок відчуття і сприймання, його предметність і цілісність, як-от:

а) розгляньте малюнки і назвіть, які почуття виражає кожне із зображень. Які вирази обличчя характерні для людей добрих, веселих, злих, грубих і т.п. Намалюйте обличчя, настрої якого відповідає вашому.

б) розкажіть про головні особливості образу Колобка, Котигорошка, Баби-Яги, Кози-Дерези та ін. Як художники виділяють у малюнках ці особливості. Намалюй (виліпи) героя своєї улюбленої казки, підкресливши головні риси його характеру.

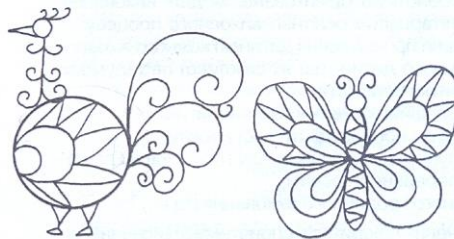
в) намалюйте, який вигляд буде мати аркуш паперу після того, як його скласти у два (чотири) рази і ножицями вирізати окремі деталі.

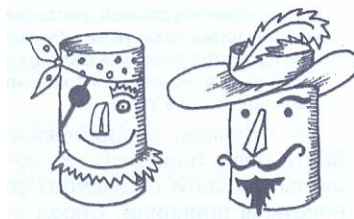
г) придумайте як можна більше композицій із паперових смуг (попередньо вчитель виготовляє свій варіант на очах у дітей)

д) використовуючи паперові смуги, “намалюйте” ними зображення предметів чи об’єктів (смужки розмішують вертикально і наклеюють на картонну основу).

е) на основі звичайного паперового циліндра, використовуючи мінімум засобів, створіть образ мушкетера, пірата, капітана, вченого тощо.

є) сконструйте із паперу спрощені зображення тварин та утворіть із них свій власний “зоопарк”.

IV. Завдання на розвиток уваги та зорової пам’яті

Увагою, як відомо, називають психічне явище, яке характеризує зосередженість діяльності об’єкта на якомусь реальному чи ідеальному об’єкті,

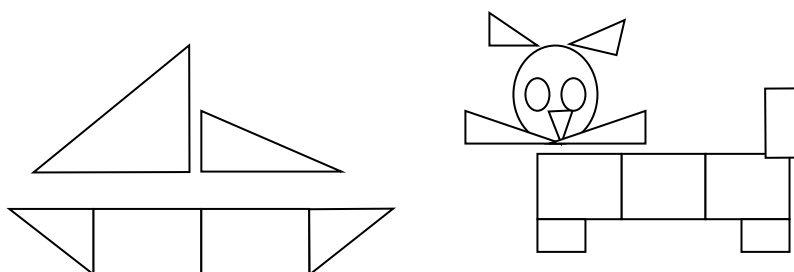
а пам'ять – це здатність зберігати минулий досвід, що робить можливим використання його у творчій діяльності.

Завдання цієї групи зорієнтовані на розвиток різних видів пам'яті та уваги (довільної, мимовільної, короткочасної, довготривалої), їх вибіркості, як-от:

а) домалюйте те, що має бути зображено замість крапок

б) подивіться на плакат (30 сек.). потім складіть із геометричних фігур таке ж зображення

в) розгляньте художній твір чи його репродукцію (будь-якого жанру; 30 сек.), потім дайте відповіді на запитання (Які предмети, об'єкти зображені? Якого кольору? Скільки їх? Які з них найближчі, найдалші? Де знаходиться головне місце твору? та ін.).

V. Завдання на використання

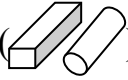
нетрадиційних прийомів образотворчої діяльності

Завдання, що належать до цієї групи, базуються на використанні нестандартних прийомів роботи, використанні незвичних художніх матеріалів. Це дозволить розширити образотворчі можливості обдарованої дитини, сприятиме подоланню невпевненості при малюванні, надасть оригінальності дитячим малюнкам, як-от:

а) використовуючи природні матеріали (листя кукурудзи, лушпиння часнику, цибулі, шматочки березової кори, засушене листя кущів та дерев, засушені квіти, мох тощо), “намалюйте” свій улюблений куточок природи ;

б) “намалюйте” весняну композицію використовуючи для “малювання” різні крупи, насіння маку, зерно. Для цього деталі попередньо виконаного простим олівцем малюнка покривають клеєм та посипають крупами ;

в) скориставшись листям дерев та кущів як штампом, намалюйте жар-птицю, чудо-квітку, декоративний орнамент чи щось інше. Для цього листя покривають фарбою (гуаш, акварель), пофарбованою стороною прикладають до аркуша паперу і роблять відтиск;

г) скориставшись штампами із картоплі, намалюйте “мозаїчні” зображення окремих предметів чи об’єктів. Для цього з картоплі виріжете бруски різної форми () , зріз осушіть, покрийте фарбою (гуаш, акварель) і зробіть відтиск на папері;

д) скориставшись технікою “жорсткого пензля”, виконайте анімалістичних малюнок. Для цього попередньо виконайте малюнок пташки чи тварини простим олівцем. Потім на жорсткий пензлик наберіть густого розчину фарби (гуаш, акварель) і тримаючи його перпендикулярно аркушеві, ледь торкайтесь поверхні паперу;

е) скориставшись змішаною технікою (віск та фарби), виконайте сюжетний малюнок. Для цього по лініях малюнка, що виконаний простим олівцем, проведіть шматком свічки. На пензлик наберіть фарби темного кольору (туш, акварель) і не звертаючи уваги на малюнок покрийте фоном всю поверхню аркуша.

Практичні завдання художньо-творчого характеру, що ми їх пропонуємо вище, можна використовувати як на традиційних заняттях малюванням, ліпленням чи іншими видами художньої діяльності, так і на спеціальних заняттях, головна мета яких розвиток творчого потенціалу кожної дитини. Важливо, щоб такі заняття були систематичними, послідовними, емоційними. Неодмінна умова, яка забезпечить високу ефективність цих занять - творчий характер діяльності педагога. Адже розвивати творчий потенціал дитини може тільки той, хто сам здатен творити. І полем діяльності педагога у такій роботі є добір та розробка оригінальних художньо-творчих завдань, методик, які

допоможуть кожній дитині досягти максимальних результатів у власній творчості.